

Narva Keeltelütseum

**Kirjanduse
põhikooli ainekava**

5.klass

2 tundi nädalas

Narva 2019

Õpitulemused

Lugemine ja ümberjutustamine

Õpilane:

- 1) on läbi lugenud vähemalt 4 eakohast eri žanrisse kuuluvat kirjandusteost;
- 2) loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult;
- 3) teab loetud teose autorit, sisu ja tegelasi;
- 4) tutvustab loetud teost ning kõneleb oma lugemismuljetest ja -elamustest.
- 5) jutustab loetud tekstist kokkuvõtlikult;
- 6) jutustab loetud tekstist koostatud plaani järgi.

Teksti mõtestamine ja analüüs

Õpilane:

- 7) koostab kirjandusteksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- 8) eristab pea- ja kõrvaltegelasi;
- 9) toob välja teose tegelaste vahelise konflikti ja selle tekkepõhjused;
- 10) avaldab isiklikku arvamust loetud teose kohta, põhjendab seda näidetega tekstist ja isiklikust elust.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

Õpilane:

- 11) tunneb kirjanduse kujutus- ja väljendusvahendeid: epiteedid, isikustamine, võrdlused; tunneb mõisteid riim ja värsimõõd;

Loominguline tegevus ja esinemine

Õpilane:

- 12) kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti ning lühiarvamust loetud teose kohta;
- 13) esitab peast luuletuse;
- 14) esitab kaaslastele omaloodud teksti.

Õppesisu

Lugemine ja ümberjutustamine

Eesmärgistatud lugemine, esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine; uuesti ülelugemine teatud eesmärgiga hoiakuga jt.

Lugemise tehnika: intonatsioon, pauseerimine, lugemistempo valik. Teoste iseseisev lugemine omal valikul.

Teksti üksikasjalik, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist ümberjutustamine. Jutustamine kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel. Iseseisvalt loetud teoste tutvustamine klassikaaslastele.

Teksti mõtestamine ja analüüs

Mälu- ehk faktiküsimuste ja fantaasiaküsimuste koostamine. Küsimustele vastamine omas sõnastuses ning toetudes tekstile (tsiteerimine).

Teksti plaani koostamine: kavapunktide pealkirjastamine ühe sõna, väite, küsimuse või tsitaadiga.

Arutlemine sarnase teema kajastamise üle teistes varem käsitletud teostes. Illustratiivsete näidete toomine tekstist ja isiklikust elukogemusest.

Mõisted: pea- ja kõrvaltegelased, jutustamine 1. ja 3. isikus.

Sõnavara ja väljendusoskuse rikastamine. Kunstiliste detailide märkamine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine.

Ajaloolis-kirjanduslikud teadmised ja mõisted

Põhiandmeid autorite, kõnealuste teoste loomise ajastu ning neis kujutatud aja kohta.

Suuline rahvalooming, rahvaluule žanrid: muinasjutt, vanasõna, kõnekäänd, mõistatus, legend (pärimus).

Müüdid. Muinasjuttude liigid: imemuinasjutt, olustikuline muinasjutt, loomamuinasjutt. Kunstmuinasjutt. Fantaasia.

Looduskirjeldus, portree.

Luulekeele iseärasused. Kahesilbiline värsijalg. Kujutus- ja väljendusvahendid: epiteet, võrdlus, isikustamine. Huumor ja satiir.

Kujundliku mõtlemise arendamine ja töö keele ilmekusega

Mõisted: vanasõna, kõnekäänd.

Epiteetide, võrdluste, isikustamise äratundmine ja mõistmine kirjandustekstides ning kasutamine oma kõnes.

Eesmärgistatud lugemine, esialgne (ettevalmistav) lugemine, ositi lugemine; uuesti ülelugemine teatud eesmärgiga hoiakuga jt.

Lugemise tehnika: intonatsioon, pauseerimine, lugemistempo valik. Teoste iseseisev lugemine omal valikul.

Teksti üksikasjalik, lühidalt, koostatud plaani järgi, kommenteerimiselementidega, tegelase vaatepunktist

ümberjutustamine. Jutustamine kunstniku või õpilaste endi loodud illustratsioonide alusel. Iseseisvalt loetud teoste tutvustamine klassikaaslastele.

Loominguline tegevus ja esinemine

Omaloomingulised tööd

proosavormis (muinasjutt, lühikesed jutustava iseloomuga jutud, õpitud vanasõnadel ja kõnekäändudel põhinevad jutud jt);

luulevormis (luuletus etteantud riimidega jt);

loetud teoste alusel (kiri kirjandusteose tegelasele; loetud teose lühike hinnang või arvustus);

looduskirjeldused.

Esinemisoskus: luuletus, katkendid proosateostest, omaloodud tekstid.

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja õppeainetega

Keele- ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad teiste ainete valdkondlike pädevuste saavutamist. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendusoskust ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja terminoloogiat ning sobivat stiili; õpivad koostama ning vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ning käsiraamatuid. Lõimingu tagab teistes ainevaldkondades elementaarsete õigekirjanõuete järgimine õpilaste kirjalikes töödes ja keelekasutuses.

Võõrkeeled. Võõrkeelte grammatilist süsteemi tundma õppides on toeks eesti/ vene keele tundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist. Väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti/vene keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab samuti lugemisoskust ja tekstitööd. Loodusvaldkonna ainetes omandavad kohanimed ning loodusnähtuste ja loodusobjektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjanduse valdkonna õppeainetes. Loodusalased tekstid eesti/vene keele õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusvaldkonna õppeainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist, kujutluspiltide teket ja emotsionaalset mõju lugejale. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka loodusainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu.

Sotsiaalsained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste ja arengu mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnaelus olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja rahvussuhted. Sotsiaalsainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteostes kajastatud ühiskonnaelu probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste õigekirja

norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides konkreetsete näidete varal kinnistatakse. Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele- ja kirjanduse valdkonna kui ka sotsiaalainete õppes sisult erinevate tekstidega töötades, diskussioonide ja väitluste kaudu.

Kunst ja muusika. Kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami terviklik käsitlemine keeleõppes eeldab ka visuaalsete komponentide eritlemist ja analüüsi. Kirjandusteose käsitlemise illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitamine.

Kehakultuur. Meedia- kui ka kirjandustekstide valiku kaudu hangitakse elukogemusi, plakatite ja esitluste koostamise ning kirjandiks materjalide kogumise kaudu kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut, väitlustes propageeritakse tervislikke eluviise, dramatiseeringute ja rollimängude kaudu saab turvaliselt kogeda erinevaid olukordi, mis elus ette tulla võivad.

Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainete eesmärgiseade, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel lähtuvalt kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Rollimängude ja erinevate tekstide käsitlemise ning aruelude, samuti loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada ning probleeme lahendada. Õppetegevus võimaldab õpilasel märgata oma ainespetsiifilisi kalduvusi ning arendada loomevõimeid.

Keskfond ja jätkusuutlik areng ning Tervis ja ohutus. Ainevaldkonna õppeainetes toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks. See toimub teemakohaste tekstide, sh meediatekstide valiku ja analüüsi ning neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eriliigiliste tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja õhutatatakse nende lahendusi otsima. Projektides osalemine kasvatab aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilases arusaam endast, teadmine oma juurtest. Oma keele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Eri allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine nii keeleteadmiste ning õppeteemakohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna rohkeid võimalusi, õpilasi õhutatatakse kasutama alternatiivseid lahendusi, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad väärtusnorme ja põhimõtteid. Teksti ja karakteristikute analüüsi kaudu kujundatakse väljendusjulgust taunimisväärsate tegude ja hoiakute suhtes.

Kasutatav õppekirjandus ja õppevahendid

Н. Берснева «Литература», Таллинн: KOOLIBRI, 2008